

Gigekonomi

en presentation från Arena skolinformation

Gigekonomi – vad är det?

I gigekonomin anlitas du för kortare uppdrag som förmedlas genom digitala plattformar. Detta är vanligt inom serviceyrken som till exempel taxiförare och matbud, men sprider sig till allt fler områden. Det är vanligt att uppdragstagarna använder sin egen utrustning och tvingas konkurrera med varandra om uppdragen. De blir ofta betygsatta av kunderna vilket kan styra hur många uppdrag de får i framtiden.

Att arbeta åt plattformsföretag

Många som arbetar åt plattformsföretagen gör det på heltid men erbjuds inte anställningar utan är mer eller mindre tvungna att bli egenföretagare eller använda sig av fakturerings tjänster. Arbetsgivaransvaret är ofta otydligt. Vem ska till exempel facket teckna kollektivavtal med – fakturerings tjänsten som betalar ut lön eller plattformsföretaget som leder och fördelar arbetet?

Arbetsmiljön är ofta dålig och ersättningen låg. Vem som är ansvarig för arbetsmiljön och vad som händer om någon skadar sig är ofta otydligt. Arbetsvillkoren kan se väldigt olika ut beroende på vilket plattformsföretag du arbetar för. Villkoren kan även skilja sig åt för olika uppdrag inom samma företag. Det är därför extra viktigt att ta reda på vad som gäller om du ska ta uppdrag åt ett plattformsföretag

Ovanligt med kollektivavtal

Ett kollektivavtal är ett avtal mellan fack och arbetsgivare om villkoren för en hel bransch eller på en enskild arbetsplats om till exempel löner, arbetstider och semester. Det är väldigt ovanligt med kollektivavtal inom plattformsföretagen.

2021 skrev Svenska Transportarbetareförbundet ett kollektivavtal med Foodora, vilket var det första i världen, men det gäller dock inte alla som arbetar i företaget.

Att tänka på om du ska gigjobba

1. Går det att bli anställd? Ett fåtal plattformsföretag erbjuder anställningar, men det vanligaste är att du erbjuds uppdrag som egenföretagare eller genom en fakturerings tjänst.
2. Vad är den garanterade ersättningen per dag? Hur många timmar behöver du arbeta per dag för att få ihop en inkomst som går att leva på?
3. Vilken utrustning behövs? Vem bekostar den och vad händer om den går sönder? Om du måste betala för din egen utrustning, hur mycket är du beredd att investera?
4. Har företaget kollektivavtal? Vad står det i det och vilka omfattas av det?
5. Vad gäller om du blir sjuk, eller om du skadar dig? Görs inbetalning till tjänstepension?
6. Vad säger andra som arbetat åt företaget?
7. Vilken kontakt kan du ha med andra anställda?

Filmen Gigekonomin

I filmen *Gigekonomin* får du möta några unga människor som delar med sig av sin erfarenheter av att arbeta som cykelbud och taxichaufför. Filmen tar även upp skillnaden mellan gig-företag och andra företag och viktiga saker att hålla koll på om du gigjobbar. Filmen och tillhörande lärarhandledning finns på arbetslivskoll.se.

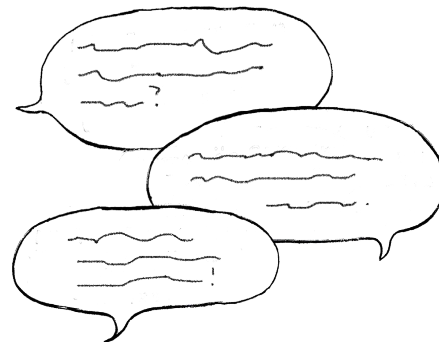

Diskutera

Vad är skillnaden på att jobba i gigeekonomin och att ha en “vanlig” anställning?

Vad är det viktigt att tänka på om du ska jobba åt ett gigföretag?

Varför tror du denna typ av tjänster ökar?

Övning – Fyra hörn

Ställ dig i det hörn som stämmer bäst in på hur du tycker.

Prata med dem i samma hörn.

Alla hörn berättar vad de pratat om.

De som vill får byta hörn.

Diskussion.

Hur skulle villkoren för gigjobbare kunna förbättras?

1. Förhandla fram fler och bra kollektivavtal genom facket. Organisera de/er som jobbar i företaget.
2. Genom mer kunskap till fler. Både de som beställer och de som jobbar inom gigeconomien.
3. Sluta köpa tjänster från företag som inte har bra villkor.
4. Något annat.

Case – Cykelbudet

Cykelbudet Amir jobbar på en cykelbudfirma. Han får hela tiden påminnelser om att skynda sig. ”Snabba på, fler uppdrag väntar.” ”Skynda skynda. Kunden väntar.” Det är höst ute och Amir ser inte hålet i gatan framför honom på cykelbanan. Han ramlar rakt fram över styret och slår i marken, hårt. Blod kommer från huvudet och näsan och han har stukat foten. Det är 50 meter kvar till porten. Telefonen piper till. ”Du är försenad med din leverans.” Amir tar matväskan och haltar till porten, huvudet smärtar. Han slår in koden och ringer kunden. – Din mat är här.

Amir ser sig själv i hisspegeln och stryker bort det värsta blodet från pannan och lämnar över maten. Kunden tackar och stänger snabbt dörren efter sig. Utan en kommentar om att Amir haltar. Efter det ringer han direkt till gigföretaget som han jobbar för, för att berätta att han skadat sig och att cykeln är trasig. Han får ett – ”Oj så ledsamt. Tyvärr kan vi inget göra. Gå till vårdcentralen och rapportera in igen till oss när du kan jobba igen. ” Mer än så hör inte Amir från sin arbetsgivare. Trots den hjärnskakning som fallet inneburit och som han berättat för sin arbetsgivare att han fått.

Diskussionsfrågor till Case – Cykelbudet

1. Varför tar inte företaget arbetsgivaransvar för Amir och ger honom sjuklön och tar ansvar för framtida långvariga skador på grund av fallet?
2. Varför tror du Amir ramlade?
3. Hur mycket påverkar det skaderisken att han inte får en heldagslön utan lön per genomförd tjänst? Vad tror du?
4. Vad kan Amir göra för att få pengar under tiden han är hemma sjuk?
5. Hur kan Amir påverka sin situation?
6. Hur borde företaget hantera sådana här situationer tycker du?

Case – Taxiresan

Fatima fick nyligen reda på hur det ser ut inom gigeekonomin gällande rättigheter för de som jobbar. Hon försöker tänka över vilket företag hon ska anlita för att ta sig in till centrum när de har en utekväll med kompisarna. Fatima börjar tänka att de där 100 kronorna i skillnad mellan en körning av ett vanligt taxiföretag och ett gigföretag kanske påverkar mer än hon tidigare trott. För den som kör. När hon senare hänger med sina kompisar säger hon att de borde ta en vanlig taxi och inte en ”gigtaxi” och berättar varför hon tycker det. Vissa håller med henne och vissa tycker att det är onödigt dyrt när det finns ett billigare alternativ.

Diskussionsfrågor till Case – Taxiresan

1. Hur skulle du tänka i situationen?
2. Hur mycket tror du att det påverkar att som privatperson välja ett företag som erbjuder körningar med bättre villkor för chauffören, som kostar lite mer?
3. Är det bra att välja bort företag med dåliga arbetsvillkor för personalen?
4. Är det bra att folk får jobb trots att det är på dåliga villkor? Hur påverkar det samhället i stort tror du?
5. Finns det något annat man kan göra för att förbättra för de personer som gigjobbar?

Så kan ni jobba vidare

På arbetslivskoll.se hittar ni bland annat följande material. Alla material har en tillhörande lärarhandledning och de flesta finns även som ljudbok.

Filmen Gigeekonomin

Arbetslivet – om arbetsmarknaden i Sverige och världen

Arbete – lättlästa texter om arbetsliv och arbetsmiljö i Sverige

Tre spel om arbetslivet

En serie om arbetsmiljö

Illustration av Julia Balke och Sofia Lucas ur materialet *En serie om arbetsmiljö*.